

18. Rugg – Gunn A.J. Nutrition, diet and public health // Community Dent Health. – 1993. – Vol. 10, №2. – P. 47-56.
19. Saeki Y. Antimicrobial action of natural substances on oral bacteria // Bull. Tokyo dent. Coll. – 1989. – Vol. 30, № 3. – P. 129-135.

Проведено анкетирование 190 студентов педагогического факультета, 160 родителей детей дошкольного возраста и 67 воспитателей с целью изучения их осведомленности о роли гигиены полости рта, питания и фторидов в профилактике стоматологических заболеваний.

На основании результатов исследования даны рекомендации родителям и воспитателям дошкольных учреждений об обучении детей уходу за полостью рта, организации рационального питания и использования соединений фтора с целью формирования стоматологического здоровья детей.

Студенты во время практики на базе дошкольных учреждений использовали знания, полученные на занятиях по основам медицинских знаний, информировали детей о методах и средствах профилактики стоматологических заболеваний, прививали навыки гигиены полости рта детям, помогая им чистить зубы.

The questionnaire of 190 students of pedagogical faculty, revealed 160 parents of children and 67 tutors of preschool institutions showed their awareness about the quality of means of oral hygiene, the role of meals and fluorides in preventive maintenance of stomatologic diseases.

Instructions were issued with us for parents about the role of meals, fluorides and hygiene of the cavity of mouth in preventive maintenance of stomatologic diseases.

During the practice on the base of pre-school establishments students used the knowledge about the methods and means of maintenance of stomatologic diseases (got on the lessons on bases of medical knowledge) and inoculated the habit of oral hygiene and helped children to clean teeth.

УДК 378.18"3752"

Руденко Н. В.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗАСОБАМИ ПОЗАНАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті виявлені особливості виховної роботи у вищому технічному навчальному закладі засобами позанавчальної діяльності та способів підвищення рівня виховання студентів у ВТНЗ.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку українського суспільства, в умовах кардинальних змін соціально-економічної, політичної ситуації перед вищою школою постають складні завдання, пов'язані як із професійною підготовкою молоді, так і з формуванням особистісних якостей майбутнього фахівця нової формації. Сьогодення вимагає від вищої школи підготовки не просто висококваліфікованих випускників, а фахівців із сучасним науковим мисленням, здатних приймати новаторські рішення, творців, які перебувають у постійному пошуку нестандартних підходів, володіють неповторним індивідуальним стилем діяльності, з високим рівнем інтелектуального і духовного розвитку, носіїв нових соціальних цінностей.

Проблема організації виховної роботи із студентами є однією з найактуальніших у педагогічній теорії та практичній діяльності вищих закладів освіти. У положеннях Державної національної програми "Освіта" ("Україна ХХІ століття"), Законі України "Про освіту", Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти визначено мету, зміст, принципи і особливості виховання особистості на різних рівнях освіти.

Водночас у державних документах підкреслюється, що орієнтація лише на освітній компонент може призвести до відходу значної частини студентів та викладачів від громадської діяльності, до масового згортання позанавчальної роботи у вищих закладах освіти.

За таких умов виникає об'єктивна потреба розробки організаційної структури, змісту і функцій діяльності суб'єктів управління позанавчальною виховною роботою у вищому закладі освіти та вдосконалення форм її організації із студентами з урахуванням вітчизняного і зарубіжного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації виховної роботи у закладах освіти привертала увагу багатьох дослідників. Загальні аспекти виховної роботи розглядали А.М.Алексюк, М.І.Болдирєв, Ю.К.Бабанський, С.П.Баранов, Б.З.Вульфів, В.М.Галузинський, А.Й.Капська, Б.С.Кобзар, М.Ю.Красовицький, О.П.Кондратюк та інші.

Л. Акімовою, В. Бондаревським, І. Єрмоєнко, Л. Кондрашовою, А. Сапроновим, К. Стасовською, Г. Троцько, Н. Федоренко аналізується зміст та структура позанавчальної виховної роботи студента, розробляються елементи планування роботи, досліджується бюджет часу студентів, вивчаються фізіологічні та гігієнічні основи позанавчальної виховної роботи, удосконалюється методика формування у студентів культури розумової праці та засоби формування вмінь та навичок роботи в позанавчальний час.

Проблемою виховної роботи займалися також Б. Ананьєв, Ю. Бабанський, М. Євтух, Л. Кондрашова, І. Лернер, М. Поташник, В. Сластенін, Г. Троцько, Г. Щукіна та інші, які у своїх роботах показали, що ефективно функціонуючим можна вважати лише такий виховний процес, який одночасно відповідає трьом критеріям: досягненню максимально можливих для конкретних умов виховних результатів; дотриманню нормативів часу, відведеного на виховну роботу, відсутності перенавантаження; максимальній відповідності мети соціальному замовленню суспільства, тобто вихованню всебічно розвиненої творчої особистості.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень (Л. Акімова, В. Бондаревський, М. Гарунов, Л. Заякіна, О. Кузьміна, Л. Кондрашова, Ю. Леонавічюс, А. Сапронов та інших) саме з проблем позанавчальної виховної роботи дозволив визначити її особливості: спрямованість на формування професійних якостей, не передбачених навчальними програмами; особливий режим виховного процесу у вищому навчальному закладі; тривалість виховних заходів; специфіка студентської аудиторії залежно від інтересів і схильностей студентів; їхніх соціальних, психолого-фізіологічних, вікових особливостей.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що до найбільш актуальних і складних проблем організації виховної роботи із студентами у вищій школі можна віднести такі: теоретико-методологічні засади національного виховання (С.Г.Карпенчук, Б.М.Ступарик, М.Г.Стельмахович та інші), педагогічні умови організації позааудиторної виховної роботи у вищих закладах освіти (О.В.Винославська, Т.М.Куриленко, Н.Ф.Ніколаєвський, І.В.Смирнов, Т.В.Степура, І.Є.Тарапов), діяльність куратора академічної групи, що спрямована на формування особистості студента (В.Д.Базилевич, Н.І.Косарева, Л.В.Філінська та інші), організаційні форми виховного впливу на особистість (О.І.Киричук, В.Г.Кузь, В.Я.Портних та інші), аналіз виховної діяльності педагога (В.П.Безпалько, З.Л.Береговський, Я.І.Бурлака, О.А.Дубасенюк, В.С.Пікельна, С.О.Сисоєва, В.О.Сластьонін, Г.В.Троцько); соціологічне дослідження сучасного студентства як суб'єкта виховної роботи у вищому закладі освіти (В.І.Астахова, О.І.Вобик, О.М.Сахань, Т.Я.Старченко, О.М.Стоян, О.Г.Харчев, О.О.Якуба та інші).

Формулювання цілей статті. Проте проблема організації позанавчальної виховної роботи в вищих технічних навчальних закладах (ВТНЗ) ще недостатньо досліджена у теоретичному аспекті, що негативно позначається на практичній діяльності всіх суб'єктів управління виховною роботою: керівників, викладачів, кураторів та студентського самоврядування. Тому мета статті полягає у виявленні особливостей виховної роботи у

вищому технічному навчальному закладі засобами позанавчальної діяльності та способів підвищення рівня виховання студентів у ВТНЗ.

Виклад основного матеріалу. У ході дослідження ми дійшли висновку, що джерелами розвитку системи позанавчальної виховної роботи у вищому технічному закладі освіти, які визначають напрями і зміст діяльності всіх її суб'єктів, є: соціальне замовлення на випускника-фахівця; законодавчі, інструктивно-методичні документи; техніко-інформаційні системи (наукова література, засоби масової інформації, комп'ютерна мережа); педагогічна практика і педагогічний досвід організації позанавчальної виховної роботи; аналіз стану системи на макро- та мікрорівнях управління [2, с. 45].

Позанавчальній виховній роботі ВТНЗ повинно бути притаманним: цілісність та безперервність; цілеспрямованість виховного впливу; творчий характер взаємодії учасників виховного процесу; наявність об'єктивних (соціальні, матеріально-технічні) та суб'єктивних умов її організації (знання, вміння та навички суб'єктів виховання, позитивна мотивація спільної діяльності) [1, с. 210]. *Організація позааудиторної виховної роботи* повинна визначатися як сукупність процесів, цілеспрямованих дій суб'єктів (кураторів, студентського самоврядування, академічних груп, студентів тощо) у позанавчальний час згідно з технологіями, які враховують особливості професійної підготовки майбутнього фахівця і забезпечують реалізацію особистісно-орієнтованої моделі взаємодії учасників виховного процесу.

Управління системою позааудиторної виховної роботи розглядається як цілеспрямований та циклічний процес реалізації її суб'єктами операційних функцій управління (аналіз та прогнозування, планування, організація, контроль, координування та коригування), що сприяє конкретизації цілей виховання на рівні факультетів, академічних груп; розширенню напрямів виховної діяльності педагогічного та студентського колективів; використанню різних організаційних форм виховної та методичної роботи; розвитку активності суб'єктів виховання; впровадженню інноваційних технологій організації виховної роботи.

На основі узагальнення дослідних матеріалів зроблено висновок, що інститут кураторів академічних груп є одним із суб'єктів управління системою позааудиторної виховної роботи, взаємодіє з іншими суб'єктами і забезпечує організацію позааудиторної виховної роботи у вищому закладі освіти на рівні академічної групи. На основі аналізу і узагальнення можливостей кожного етапу навчання щодо професійного становлення і особистісного розвитку студентів у вищому технічному закладі освіти (інформаційно-пізнавальний, відтворюючий, творчо-продуктивний) визначено зміст діяльності куратора щодо організації позанавчальної виховної роботи із студентами перших – п'ятих курсів в умовах розвитку національної системи освіти на гуманістичних засадах [3, с. 437].

В організації позанавчальної виховної роботи у вищих закладах освіти, на нашу думку, необхідно враховувати сучасні ознаки студентської академічної групи; зміни, що відбуваються в студентстві як соціальній групі, а також суперечливість процесів входження молодшої людини в реалії соціально-економічних перетворень у суспільстві. Це обумовлюється тим, що основна специфіка виховного процесу полягає в тому, що, з одного боку, він – соціальний, оскільки покликаний допомогти індивіду адаптуватися в суспільстві, а, з іншого, – індивідуальний, оскільки спрямований на формування особистості студента, озброєння його знаннями, вміннями та навичками, розвиток хисту, закріплення в кожного студента активної громадянської та професійної позиції, формування індивідуального стилю поведінки й діяльності.

Аналіз науково-методичної літератури дозволив визначити основні виховні завдання позанавчальної діяльності, що сьогодні є пріоритетними для вищих технічних навчальних закладів, а саме:

1) особистісно-діяльнісний підхід до виховного процесу, який вимагає розглядати студента не тільки як об'єкт, але й як суб'єкт виховання;

- 2) орієнтація на розвиток індивідуальності студента, його творчих можливостей;
 - 3) спонукання студента до участі в різноманітних творчих справах;
 - 4) створення умов для реалізації потреб у спілкуванні, для прояву почуттів і переживань, заснованих на позитивних емоціях;
 - 5) необхідність постійного оновлення змістової та процесуальної сторін виховання.
- [5, с. 63]

Але на жаль сьогодні у багатьох ВТНЗ низький рівень залучення студентів до позанавчальної діяльності; недостатній теоретико-методичний рівень викладачів-кураторів; досить низька психологічна підготовка викладачів; відсутній системний підхід у позанавчальній виховній діяльності на всіх рівнях; повністю нереалізовані можливості студентського самоврядування.

У зв'язку з цим процес позанавчальної діяльності у ВТНЗ повинен акцентуватися на цілісності позанавчальної роботи (протягом 4 років навчання) і її ступеневому характері – самостійна діяльність куратора від педагогічного задуму до оцінки результату (виховний цикл):

Перший рік навчання: На першому етапі позанавчальної діяльності іде підготовка до вирішення виховних завдань; планування роботи, організаційне забезпечення виконання завдань виховання. Основними формами роботи зі студентами I курсу є діагностичне вивчення психологічних умов адаптації студентів I курсу до умов навчання та проживання в гуртожитку. Значна роль відводиться формуванню та закріпленню норм культури та етики поведінки, формуванню загальнолюдських, національних цінностей. Моральне виховання пов'язане із родинними традиціями першокурсників, увага колективу звернена на наслідування кращих моральних зв'язків українського народу в цілому, загальнолюдських моральних цінностей. Особлива увага звертається на вивчення традицій закладу, знайомство з музеєм ВТНЗ, бібліотечним фондом з метою пробудження інтересу першокурсників до пошукової, дослідницької роботи в майбутньому. На першому році навчання особлива увага відводиться художньо-естетичному вихованню, виробленню умінь власноруч примножувати прекрасне у повсякденному житті.

Другий рік навчання: На другому етапі іде підготовка студентів до сприйняття виховного впливу, до взаємодії з педагогом для досягнення спільної мети, що визначається участю студентів у виховних заходах, клубах, гуртках, секціях, науковій діяльності, відбувається адаптаційний процес до умов здійснення майбутньої педагогічної діяльності. Другим етапом комплексної програми позанавчальної діяльності є вивчення прихованих можливостей особистості студентів, виявлення сфери обдарувань, реалізація творчих можливостей студентів. Основна увага на другому році навчання звертається на створення студентами власних проектів, здійснення ними пошукової, наукової діяльності. На цьому ж етапі студенти оволодівають початковими навичками самоврядування, створюючи відповідні моделі на рівні академічної групи, вчать приймати рішення, розробляти стратегію змін, здійснювати ефективне планування.

Третій рік навчання: На третьому етапі – реалізація педагогічного задуму – індивідуальна робота зі студентами на шляху оволодіння професійними навичками, залучення до виконання доручень, прийняття рішень і розвиток навичок самоврядування. Студенти третього року навчання – потужна рушійна сила органів студентського самоврядування ВТНЗ.

Четвертий рік навчання: Заключний четвертий рівень – це контроль, аналіз, оцінка та корекція процесу позанавчальної діяльності – спрямування студентів-випускників на самовиховання, професійне зростання та формування громадянської життєвої позиції.

Висновки. На основі узагальнення дослідних матеріалів зроблено висновок, що створення сприятливих умов для розвитку і формування високих професійних і моральних якостей студентської молоді, оновлення системи виховання, формування у

студентів ідеї успіху як мети й мотиву освітньої та життєвої стратегії через усвідомлення критеріїв та методів їх досягнення, розроблення і запровадження різноманітних особистісних моделей взаємодії студентів і викладачів, впровадження самоуправління як основної умови діяльності творчої особистості, використання кураторами академічних груп адаптивно-розвивальної технології самоуправління як умови входження у професійне середовище майбутніх фахівців освіти може підвищити ефективність позанавчальної виховної роботи у ВТНЗ.

Теоретичний аналіз проблеми організації позааудиторної виховної роботи та вивчення стану її реалізації в практичній діяльності вищих закладів освіти дозволили зробити висновок, що в організації позааудиторної виховної роботи із студентами недостатньо враховуються соціально-економічні перетворення у суспільстві, зміщення пріоритетів у духовних і моральних цінностях, зміни у світосприйманні, суспільній орієнтації молоді, у її професійному самовизначенні, а також інтереси та запити студентства як соціальної групи і особливості сучасного розвитку студентської академічної групи.

Література:

1. Гаврилюк О. О. Можливості позааудиторної виховної роботи вищого навчального закладу в формуванні комунікативної культури майбутніх учителів/ О. О. Гаврилюк // Педагогика высшей и средней школы: Сборник научных работ. – 2007. – Вып. 19. – С. 204-211.
2. Козліковська Н. Я. Позааудиторна робота студентів ВНЗ як чинник підвищення якості освіти / Н. Я. Козліковська // Вища освіта України. Тематичний випуск «Наука і вища освіта в Україні: міра взаємодії» – 2008. – №3. – С. 54-59.
3. Марачковская О. Л. Современные подходы к организации внеаудиторной работы студентов в высшей школе / О. Л. Марачковская // Педагогика высшей и средней школы: Сборник научных работ. – 2008. – Вып. 21. – С. 435-439.
4. Соколова І.В. Організація виховної роботи у вищих закладах освіти як соціальна та психолого-педагогічна проблема //Актуальні проблеми соціальної педагогіки і психології. Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. – Х. – 1999. – № 1. – С. 59-65
5. Соколова І.В. Управління виховним процесом в структурній моделі інституту кураторів у вузі // Проблеми сучасного мистецтва і культури. Професійна освіта та мистецтвознавство. – К.: ТОВ “Міжнародна фінансова агенція”. – 1998. – С. 61-65.

В статье выявлены особенности воспитательной работы в высшем техническом учебном заведении во время внеаудиторной деятельности и способов улучшения уровня воспитания студентов в ВТУЗе.

In the article features of educational work in the technical institute of higher education by out-of-the lectures work and ways of improving students' educational level have been revealed.

УДК 37.017.4: 374:377.36

С. Зябрева

МЕТОДИ І ФОРМИ ВИХОВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ У ПОЗАНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті охарактеризовані найбільш ефективні методи та форми виховання громадянськості у студентів коледжу в позанавчальній діяльності.

Постановка проблеми. Сутність поняття „громадянськість” довгий час залишалася поза увагою держави, системи освіти. У сучасному українському суспільстві актуальність громадянського виховання особистості великою мірою зумовлюється